

Václav Nekvapil
Antisemitismus ve Francii – současná debata
(posudek rigorózní práce)

Jak název k posouzení předložené práce říká, je tématem především povaha současné debaty o antisemitismu ve Francii, viz části 3. a 4. - *Intifáda na francouzské půdě* (ss.54-57) a *Intelektuální debata* (ss.58-75). Jde o zemi, kde pojem antisemitismus známe již v 19. století, odkud byl distribuován do Evropy a v moderní podobě i Ruska, a kde byl intenzivně diskutován od prvních let tohoto věku.

Práce je rozdělena do čtyřech kapitol, kromě *Předmluvy*, *Úvodu* a *Závěru*, a obsahuje rozsáhlý seznam použité literatury (jen cca 120 titulů monografií, sborníků a dále odborné stati, odkazy na internet aj.) Tyto prameny a literatura jsou citovány 142 poznámkami a za stranou 90 je sedm příloh, které dokumentují současnou debatu o antisemitismu ve Francii.

V *Předmluvě* (ss.1-2) autor upozorňuje na stereotypní chápání Francie, francouzské politiky a kultury v ČR a na tradičně ignorantské znalosti Francouzů o Čechách, Češích a třeba i Československu a upozorňuje, že současná francouzská debata o antisemitismu obsahuje nese řadu podobných verbálních i ideových stereotypů. V *Závěru* pak konstatuje, že současná francouzská debata o židovství, Židech a antisemitismu, ve které se používá termín *nový antisemitismus* nebo *nová judeofobie*, je vlastně pokusem o reanimaci starého antisemitismu ve prospěch *nebezpečné hry s otevřeným koncem* (s.75). Touto hrou ovšem není nic jiného než francouzské *jeu politique*, tedy politika a je jen otázkou, kdy se tento pojem stane formativním pro francouzskou nebo mezinárodní politiku stejně jako Huntingtonův *střet civilizací*.

Úvodem se autor zabývá pojmem *antisemitismus*, jeho historickým původem a různými konotacemi (v části 1. - *Co je antisemitismus*, ss.7-29). Podobně popisnou je také část druhá *Antisemitismus s Židé ve Francii* (ss.30-53). Část třetí – *Intifáda na francouzské půdě* (ss.54-57) patří již k rozboru současného politického diskursu o antisemitismu, i když odkazuje na francouzský historický revisionismus a znovuoživení antijudaismu po druhé světové válce a zejména po roce 1967. Část čtvrtá – *Intelektuální debata* (ss.58-75) je hodnotícím popisem a komparativní analýzou, ve které autor rigorózní práce srovnává účastníky politického diskursu o antisemitismu a zabývá se jeho možnými důsledky.

Práce je velmi pečlivě zpracována, seznam použité literatury je rozsáhlý a také celý poznámkový aparát slouží rychlé orientaci čtenáře v ne vždy snadno přístupných pramenech. Snad by bylo možné v této souvislosti autorovi vytknout absenci pojednání o pramenech a literatuře, což je zejména v posledních letech v pracích politologických nesprávně běžné a obvykle se tím zakrývá absence nedostatečné kritiky pramenů nebo i povahy komparace. V posuzovaném případě je pak obtížné odlišit to, co autor považuje za pramen (viz citace na ss.58-75), co za literaturu, protože v seznamu použité literatury jsou tyto texty v části označené jako *Monografie a sborníky*.

Autor rigorózní práce dokázal shromáždit rozsáhlou literaturu i prameny, utřídit, interpretovat a argumentovat ve prospěch své teze a dosažených závěrů. Pokud jde o kritické připomínky dovoluji si upozornit, že stručný historický přehled o

antisemitismu ve Francii nezmiňuje Napoleonův zájem o získání financí evropských Židů pro své válečné potřeby (zejména před tažením do Ruska) a odtud pramenící první vlnu emocemi motivované nenávisti vůči Židům ve Francii. Jde o období změny postojů Martina Luthera vůči Židům, která je v práci zmiňována. Zejména pak postrádám definici antisemitismu jako *politického postoje a politického* organizovaného nebo strukturovaného *hnutí*, motivovaného nábožensky, sociálně, národnostně, etnicky a také ekonomicky, s přesnějším označením jeho vzniku a periodizace. Má to totiž svůj význam při někdy záměrném, někdy spontánním přenášení pojmosloví třeba z 19. století do minulosti (viz Mareš 2003) nebo jeho projektování do budoucnosti. Podobně také pojmy *rasa* a *rasismus* mají svou definici kulturně antropologickou (viz např. odmítání pojmu *rasa* ve prospěch *populace* americkým antropologem českého původu Zdeňkem Salzmanem) a definici historickou a politologickou.

Konečně si dovoluji připomenout také francouzskou odbornou a žurnalistickou terminologii, která oplývá metaforami a metonymiemi, různými verbálními stereotypy a do češtiny zrádně převoditelnými výrazy nebo slovními spojeními. Vzhledem k specifické povaze francouzského politického diskursu mají totiž také funkci normativní, a to zejména v souvislosti s antijudaismem, antisemitismem a nenávistí vůči židům a židovství obecně. Opomímám drobné prohrěšky proti českému pravopisu, kterých je jednak málo, jednak je považuji za přehlédnutí.

Přes všechny tyto kritické výtky však konstatuji, že autor k posouzení předložené práce prokázal schopnost samostatně vědecky pracovat, a proto doporučuji tuto rigorózní práci k obhajobě a hodnotím ji jako *výbornou*.

Praha, 9/9 2005

Zdeňk Z b o ř i l